

МІНІСТЕРСТВО ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ТА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У ЦИФРАХ І ФАКТАХ

КИЇВ – 2012

Для надання консультацій населенню з питань пенсійного забезпечення

"Гаряча" телефонна лінія

Номер цієї лінії: 0 - 800 - 500 - 39 - 20

Інформаційна лінія працює:
в робочі дні з 9:00 до 18:00
субота – вихідний
неділя – вихідний.

"Контакт-центр Пенсійного фонду України"

Номер цієї лінії: 0 - 800 - 503 - 7 - 530

Контакт-центр працює:
в робочі дні з 8:00 до 20:00
субота з 8:00 до 14:00
неділя – вихідний.

Для мешканців усіх регіонів України дзвінки на зазначених лініях є безкоштовними.

Додаткову інформацію з питань соціального страхування та пенсійного забезпечення також можна отримати на Веб-сайті Міністерства:

www.mlsp.gov.ua

Веб-сайт Пенсійного фонду України

www.pfu.gov.ua

Веб-сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України

www.dfp.gov.ua

Пенсійне забезпечення в Україні є основною складовою системи соціального захисту населення і охоплює непрацездатних громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника, виплати яким проводяться у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій та державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Міністерство соціальної політики України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення. Управління фінансами пенсійного забезпечення здійснює Пенсійний фонд України. На нього покладено також здійснення функцій з призначення (перерахунку) пенсій. З 1 січня 2007 року функції з призначення і виплати пенсій і грошового забезпечення від 13 відомчих силових і судових органів передано до Пенсійного фонду України.

Обіг коштів у пенсійній системі здійснюється через банківські установи та відділення зв'язку. У солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування розмежовано джерела фінансування пенсій за різними пенсійними програмами між бюджетом Пенсійного фонду та Державним бюджетом.

Кошти на реалізацію Державної пенсійної програми формуються за рахунок надходжень від:

- обов'язкових внесків підприємств, установ, організацій;
- обов'язкових внесків громадян;
- коштів Державного бюджету та фондів соціального страхування;
- інших надходжень.

З 2008 року Пенсійний фонд України оприлюднює у встановленому Законом порядку звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України.

Законодавством України передбачено впровадження трирівневої пенсійної системи, яка розширить можливості для підвищення добробуту людей та економічного зростання в державі. Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах солідарності та субсидування і здійснення виплати пенсій та надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду. Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах обов'язкового накопичення пенсійних коштів та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат, що буде доповненням до пенсійних виплат з I та II рівнів.

Етапи реформування пенсійної системи в Україні

1991 рік

Запроваджено сплату страхових внесків та фінансування за їх рахунок (а не з державного бюджету) виплати пенсій. Створено Пенсійний фонд – розпочато розбудову пенсійної системи на страхових засадах.

1999 рік

Розмежовано джерела фінансування пенсій за різними пенсійними програмами між бюджетом Пенсійного фонду та Державним бюджетом України.

2000 рік

Започатковано персоніфікацію відомостей про сплату страхових внесків – створено передумови для функціонування солідарної системи за страховими принципами.

2001 рік

Послання Президента України до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України "Про основні напрями пенсійного забезпечення населення України", яким передбачались заходи для проведення пенсійної реформи на 2001 – 2009 роки.

2001 - 2002 роки

Здійснено передачу органам Пенсійного фонду функцій з призначення та виплати пенсій.

2004 рік

Набрав чинності Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», відповідно до якого:

- для призначення пенсії враховуються за даними персоніфікованого обліку лише періоди роботи та заробіток, з якого сплачено страхові внески;

Набрав чинності Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

2005 рік

З 12 січня 2005 року, згідно із внесеними змінами до статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»:

- забезпечено виплату мінімальної пенсії за віком, за наявності у чоловіків 25 років, а у жінок – 20 років страхового стажу, у розмірі прожиткового мінімуму, визначеного законом для осіб, які втратили працездатність (332 грн.);

- здійснено перший крок до диференціації пенсій шляхом введення доплати за понаднормовий стаж;
- вперше пенсії підвищено у зв'язку із ростом заробітної плати.

Після набрання чинності з 1 січня 2005 року Закону України „Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам” соціальні пенсії переведено в соціальну допомогу. Призначені відповідно до Закону України „Про пенсійне забезпечення” соціальні пенсії за бажанням пенсіонера продовжують виплачуватись органами Пенсійного фонду України до закінчення терміну їх виплати.

2006 рік

Поступово розвивається недержавне пенсійне забезпечення. Чисельність учасників недержавних пенсійних фондів збільшилась у 2 рази порівняно з 2005 роком, а сума активів недержавних пенсійних фондів збільшилась відповідно у три рази та склала 128 млн. грн.

Підвищення пенсій інвалідам війни, учасникам бойових дій та сім'ям загиблих провадиться виходячи з прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, що втратили працездатність.

2007 рік

Передано до Пенсійного фонду України функції з призначення і виплати пенсій і грошового забезпечення від 13 відомчих силових і судових органів.

Застосовано коефіцієнт підвищення пенсії у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати в галузях економіки за попередній рік, що перевищує мінімальний, а саме: пенсії, призначені до 2005 року (тобто з урахуванням середньої заробітної плати в галузях економіки за 2002 та 2003 роки), підвищені на 28,03 %, що відповідає 96 % темпів зростання заробітної плати в галузях економіки у 2006 році порівняно із 2005 роком, а ті, які призначені в останні 2 роки (тобто з урахуванням середньої заробітної плати в галузях економіки за 2004 та 2005 роки), – на 20 %, що відповідає 68 % темпів зростання зарплати. Підвищення пенсій протягом року провадилося у три етапи.

Інвалідам війни та учасникам бойових дій надається щомісячна державна адресна допомога до пенсії (дотація) у сумі, що не вистачає у інвалідів війни I групи - 100 відсотків, II групи – 90 відсотків, III групи – 80 відсотків, учасників бойових дій – 70 відсотків розміру середньої заробітної плати в Україні за даними Державного комітету статистики за 2006 рік. Мінімальна пенсійна виплата без урахування пенсій за особливі заслуги перед Україною становить: для інвалідів війни I групи - 1041,47 грн., для інвалідів війни II групи – 937,32 грн., для інвалідів війни III групи – 833,18 грн., для учасників бойових дій – 729,03 грн.

Завершено запровадження змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: з 1 січня підвищення до пенсій, щомісячного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, провадиться виходячи із прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність.

Парламентом у першому читанні схвалено проект Закону України „Про запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування”.

2008 рік

Завдяки збільшенню вартості 1 року страхового стажу та осучасненню заробітної плати, що враховується для розрахунку розміру пенсії, відновлено диференціацію пенсій для більшості пенсіонерів, а саме:

- збільшено величину оцінки одного року страхового стажу до 1,2 %, а з 1 жовтня 2008 року величина оцінки одного року страхового стажу дорівнює 1,35%;

- більш ніж у три рази збільшено заробітну плату для обчислення пенсії, а саме з 306,45 грн., яка враховувалася при перерахунку пенсії у 2004 році, до 928,81 грн.

З 1 квітня 2008 року встановлено мінімальну пенсійну виплату всім категоріям одержувачів на рівні не нижче розміру прожиткового мінімуму встановленого для осіб, які втратили працездатність.

Також збільшено розмір надбавки на догляд за особами, які потребують постійного стороннього догляду, з 9,96 грн. до 50 гривень.

2009 рік

Продовжено дію норми щодо встановлення вартості одного року страхового стажу на рівні 1,35%.

Врегульовано питання пенсійного забезпечення фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які обрали особливий спосіб оподаткування (фіксований податок, єдиний податок). Так, фізичним особам – суб'єктам підприємницької діяльності надана можливість самостійно визначати суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування для себе та членів їх сімей. При цьому сума страхового внеску, з урахуванням частини фіксованого або єдиного податку, що перерахована до Пенсійного фонду України, повинна становити не менше мінімального розміру страхового внеску за кожную особу та не більше розміру страхового внеску, обчисленого від максимальної величини фактичних витрат на оплату праці.

З 1 квітня 2009 року встановлено підвищення до пенсій всім непрацюючим пенсіонерам у розмірі 7,5 грн. та передбачено щоквартальне його збільшення до 28,4 грн. у жовтні 2009 року.

Затверджено механізм контролю з боку комерційних банків за сплатою страхових внесків при виплаті заробітної плати, який спрямований на поліпшення платіжної дисципліни платниками і призупинення зростання заборгованості.

З метою недопущення порушень строків виплати громадянам пенсій Пенсійним фондом України запроваджено поденний календарний графік виплати пенсій. Цим графіком кожному пенсіонеру визначено індивідуальну дату щомісячної виплати пенсії. В першу чергу виплата пенсій здійснюється інвалідам війни, учасникам бойових дій, членам сімей загиблих військовослужбовців, непрацюючим інвалідам та одержувачам пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Для швидкого реагування на звернення громадян та забезпечення зворотнього зв'язку з питань додержання термінів виплати пенсій та інших питань пенсійного забезпечення у Пенсійному фонді відкрито Контакт-центр. В режимі телефонного зв'язку спеціалісти Контакт-центру, маючи інформацію щодо динаміки зміни розміру пенсій та користуючись базою одержувачів пенсій, проводять роз'яснення питань пенсійного забезпечення, надають консультації щодо нарахування та сплати страхових внесків та персоналізованого обліку відомостей.

2010 рік

З 1 січня 2010 року запроваджено щомісячну звітність до системи персоналізованого обліку надходження страхових внесків до Пенсійного фонду України.

Визначено з 1 липня 2010 року умови участі самозайнятих осіб у пенсійному страхуванні, запроваджено фіксований розмір пенсійного внеску для суб'єктів підприємницької діяльності, які працюють за спрощеною системою оподаткування.

2011 рік

З 1 січня 2011 року впроваджено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування замість платежів до чотирьох фондів соціального страхування.

1 жовтня 2011 року набрав чинності Закон України "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи", який визначив заходи по збалансуванню солідарної системи пенсійного страхування та створення умов по впровадженню II рівня пенсійної системи – обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування.

Відповідно до Закону:

- розпочато поступове підвищення пенсійного віку для жінок – по півроку за рік протягом 10 років до 60 років;

- підвищено мінімальний страховий стаж, необхідний для призначення пенсії, з 5 до 15 років;

- збільшено страховий стаж, необхідний для призначення мінімальної пенсії за віком та для підвищення пенсії за понаднормовий стаж для нових пенсіонерів: жінкам – з 20 до 30 років, чоловікам – з 25 до 35 років;

- встановлено обмеження нових пенсій максимальним розміром;

- зменшено розмір пенсії з 90 % до 80% від заробітної плати для „спеціальних” пенсій;

- підвищено пенсійний вік для чоловіків - державних службовців до 62 років, починаючи з 2013 року, поступово, на 6 місяців кожного року;

- обмежено заробіток для призначення пенсії народним депутатам, суддям, прокурорам, військовослужбовцям сумою заробітної плати, на яку нараховується єдиний соціальний внесок, як для інших категорій пенсіонерів.

Визначені умови впровадження II рівня пенсійної системи – накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі накопичувальна система пенсійного страхування), який передбачає накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному пенсійному фонді на індивідуальних пенсійних рахунках та їх успадкування.

Розмір страхового внеску до Накопичувального пенсійного фонду у рік запровадження перерахування становитиме 2 відсотка бази нарахування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та кожного наступного року збільшуватиметься на 1 відсоток, до досягнення 7 відсотків.

Учасниками накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування будуть застраховані особи, яким на дату запровадження перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду виповнилося не більш як 35 років.

2012 рік

Для призначення пенсії враховується середня заробітна плата по Україні за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії, а для перерахунку пенсії – середня заробітна плата, з якої призначено (перераховано) пенсію.

З метою реалізації нових соціальних ініціатив Президента України В. Януковича Урядом прийняті рішення, які спрямовані на розв'язання складних проблем у пенсійному забезпеченні громадян.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України "Про підвищення рівня соціального захисту населення" від 23.04.2012 № 327 з 1 травня 2012 року передбачено:

1. Осучаснення раніше призначених пенсій виходячи із середньомісячного заробітку у галузях економіки за 2007 рік.

При цьому, мінімальне збільшення розміру пенсії становило:

- для пенсіонерів, які отримують трудові пенсії та мають необхідний страховий стаж (жінки – 20 років, чоловіки – 25), не менше 100 грн.;
- для пенсіонерів, які отримують трудові пенсії, але не мають необхідного страхового стажу (жінки – 20 років, чоловіки – 25), – не менше 50 грн.;
- для пенсіонерів, які отримують соціальні пенсії – не менше 30 грн.

Підвищення розміру пенсії з 1 травня одержали 12,9 млн. пенсіонерів у середньому на 141,6 гривню.

2. Збільшення розміру підвищення до пенсії членам сімей померлих інвалідів війни. Розмір підвищення збільшився на 119,1 грн. (з 238,1 до 357,2 грн.) у 172,4 тис. осіб.

3. Збільшення розміру підвищення до пенсії учасникам війни. Це дало змогу збільшити розмір підвищення 1 307,2 тис. учасникам війни на 42,5 гривень. (у осіб, нагороджених медалями – з 127,6 до 170,1 грн., у інших учасників війни – з 85,1 до 127,6 грн.)

4. Урядом 23 квітня 2012 року прийнято постанову № 355 "Про збільшення розмірів пенсій, призначених відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб", якою передбачено підвищення пенсійних виплат військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу, які залишили службу з 1 липня 2012 року на 11 %, з 1 вересня 2012 року на 23 %, з 1 січня 2013 року – на 35%.

Після проведеного з 1 вересня 2012 року перерахунку пенсій понад 504 тис. пенсіонерів:

- Середній розмір пенсії у осіб, які отримують пенсії за вислугу років, збільшився до 2159,75 грн.;
- Середній розмір пенсії у осіб, які отримують пенсії по інвалідності, збільшився до 3042,15 грн.;
- Середній розмір пенсії у осіб, які отримують пенсії за втрату годувальника збільшився до 1461,67 грн.

Пенсійна система доповнюється системою пільг, компенсацій, гарантій, програмою житлових субсидій та іншими видами державної соціальної допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям з дітьми тощо.

Всі пропозиції Уряду з пенсійних питань, які потребують нормативного і законодавчого врегулювання, попередньо узгоджуються з соціальними партнерами. Урядом також дотримується домовленість з Верховною Радою України щодо попереднього опрацювання та узгодження ініційованих ним законопроектів та надання методичної допомоги народним депутатам України у реалізації ними права законодавчої ініціативи в сфері пенсійного забезпечення. Забезпечується тісна співпраця з народними депутатами України щодо розгляду звернень громадян.

Сьогодні пенсійне забезпечення регулюється Конституцією України, міждержавними угодами та законодавчими актами України:

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"
2. Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення"
3. Закон України "Про пенсійне забезпечення"
4. Закон України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"
5. Закон України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб"
6. Закон України "Про підвищення престижності шахтарської праці"
7. Закон України „Про Кабінет Міністрів України”
8. Закон України "Про статус народного депутата України"
9. Закон України "Про державну службу"
10. Закон України "Про прокуратуру"
11. Закон України "Про судоустрій і статус суддів"
12. Закон України "Про судову експертизу"
13. Митний кодекс України
14. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування"
15. Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"
16. Закон України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні"
17. Закон України "Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні"
18. Закон України „Про жертви нацистських переслідувань”
19. Закон України "Про соціальний захист дітей війни"
20. Закон України "Про зайнятість населення"
21. Закон України "Про донорство крові та її компонентів"
22. Закон України "Про статус гірських населених пунктів в Україні"
23. Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів"
24. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність"
25. Закон України "Про Національний банк України"
26. Закон України "Про пенсії за особливі заслуги перед Україною"
27. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування"
28. Закон України "Про службу в органах місцевого самоврядування"
29. Закон України "Про дипломатичну службу"
30. Закон України "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам"

Призначення і виплата пенсій громадянам України, які проживають за її межами

Призначення і виплата пенсій громадянам України, які проживають за її межами, та громадянам інших країн, які переїхали на постійне проживання до України, здійснюється згідно із пенсійним законодавством України, яке складається із Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів (угод), що регулюють відносини у сфері пенсійного забезпечення.

Відповідно до статті 51 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", у разі виїзду пенсіонера на постійне місце проживання за кордон, пенсія, призначена в Україні, за заявою пенсіонера може бути виплачена йому за шість місяців наперед перед від'їздом, рахуючи з місяця, що настає за місяцем зняття з обліку за місцем постійного проживання. Під час перебування за кордоном пенсія виплачується в тому разі, якщо це передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Конституційний Суд України рішенням № 25-рп/2009 від 7 жовтня 2009 року визнав такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення пункту 2 частини першої статті 49, другого речення статті 51 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування".

У зв'язку з тим, що питання виплати пенсії громадянам України, які виїхали на постійне місце проживання за її межі, потребує врегулювання шляхом внесення відповідних змін до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", Міністерством соціальної політики України разом із зацікавленими міністерствами, відомствами та соціальними партнерами опрацьовано зміни до законодавства щодо механізму виплати пенсії особам, які виїхали на постійне місце проживання в держави, з якими Україна не уклала двосторонніх договорів про пенсійне забезпечення.

На цей час питання пенсійного забезпечення в Україні регулюються міжнародними договорами (угодами), укладеними з 21 країною.

Зазначені договори (угоди) розподіляються на два види:

- договори, що базуються на територіальному принципі, за якими витрати на виплату пенсій здійснює держава, на території якої проживає отримувач (укладені з країнами СНД, Угорщиною, Румунією).

- договори, що базуються на пропорційному принципі, за якими кожна договірна сторона призначає та виплачує пенсію за відповідний страховий (трудовий) стаж, набутий на території держави цієї сторони. За принципом пропорційності Україною укладені договори про соціальне забезпечення з Республікою Болгарія, Королівством Іспанія, Чеською Республікою, Словацькою Республікою і іншими.

Чинною є також тимчасова Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про гарантії прав громадян, які працювали в районах Крайньої Півночі та місцевостях, які прирівняні до районів Крайньої Півночі, у галузі пенсійного забезпечення.

Введення нової страхової системи (прийняття Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"), яка синхронізується з нормами європейського законодавства в цій сфері, з одного боку – викликало необхідність переглянути вже діючі міжнародні договори (угоди), а з другого боку, відкрило можливості укладення міжнародних договорів (угод) з іншими державами щодо здійснення пенсійного забезпечення сторонами за період сплати страхових внесків у кожній із держав-учасниць.

Зокрема, в даний час ведеться робота щодо підписання підготовлених міжнародних договорів про соціальне забезпечення з Угорською Республікою, Федеративною Республікою Німеччина, Державою Ізраїль та нової угоди з Королівством Іспанія. Опрацьовуються проекти двосторонніх міжнародних договорів у сфері соціального забезпечення за пропорційним принципом фінансування пенсій з Румунією, Республікою Сербія Гретькою Республікою, Чорногорією, республікою Білорусь, Російською Федерацією, а також угоди про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення.

Перелік угод та договорів, які регулюють питання пенсійного забезпечення (територіальний принцип)

№ п/п	Країна	Міжнародні договори (угоди)
1.	Білорусь Вірменія Казахстан Киргизстан Російська Федерація Таджикистан Туркменістан Узбекистан Україна	Угода про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення від 13 березня 1992 року, вступила в силу з дня підписання
2.	Угорщина	Угода між Союзом РСР і Угорською Народною Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписана 20.12.1962 р., ратифікована 31.05.1963 р., набула чинності з 12 квітня 1963 року
3.	Молдова	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення, підписана 29.08.1995 р., ратифікована ВРУ 29.10.1996 р., набула чинності з 19 грудня 1996 року
4.	Грузія	Угода між Урядом України і Урядом Республіки Грузія про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення, підписана 09.01.1995 р., ратифікована ВРУ 22.11.1995 р., набула чинності з 22 грудня 1995 року
5.	Азербайджан	Угода між Урядом України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення, підписана 28.07.1995 р., ратифікована ВРУ 07.05.1996 р., набула чинності з 2 листопада 1996 року
6.	Монголія	Угода між СРСР і Монгольською народною Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписана 06.04.1981 р., ратифікована 02.12.1981 р., набула чинності з 28 січня 1982 року
7.	Румунія	Угода між Союзом РСР і Румунською Народною Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписана 24.12.1960 р., ратифікована 10.05.1961 р., набула чинності з 27 червня 1961 року
8.	Білорусь	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про гарантії прав громадян в галузі пенсійного забезпечення, підписана 14.12.1995 р., ратифікована - 22.11.1996 р., набула чинності з 11 лютого 1997 року.

Перелік угод та договорів, які регулюють питання пенсійного забезпечення(пропорційний принцип)

№ п/п	Країна	Міжнародні договори (угоди)
1.	Латвія	Договір між Україною і Латвійською Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення, підписаний 26.02.1998 р., ратифікований ВРУ 19.03.1999 р., набув чинності з 11 червня 1999 року
2.	Королівство Іспанія	Угода між Україною і Королівством Іспанія про соціальне забезпечення, громадян підписана 07.10.1996 р., ратифікована ВРУ 17.12.1997 р., набула чинності з 27 березня 1998 року
3.	Литва	Договір між Україною та Литовською Республікою про соціальне забезпечення, підписаний 23.04.2001 р., ратифікований ВРУ 10.01.2002 р., набув чинності з 8 лютого 2002 року
4.	Естонія	Угода між Урядом України та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення, підписана 5 жовтня 2010 року, набула чинності з 1 лютого 2012 року
5.	Словаччина	Договір між Україною та Словацькою Республікою про соціальне забезпечення, підписаний 05.12.2000 р., ратифікований ВРУ 20.09.2001 р., набув чинності з 1 січня 2002 року
6.	Чехія	Договір між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення, підписаний 04.07.2001 року, ратифікований ВРУ 22.11.2002 р., набув чинності з 1 квітня 2003 року
7.	Болгарія	Договір між Україною та Республікою Болгарією про соціальне забезпечення, підписаний 04.09.2001 року, ратифікований ВРУ 22.11.2002 р., набув чинності з 1 квітня 2003 року
8.	Португалія	Угода між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення, підписана 07.07.2009 р. (набула чинності з 1 березня 2012 року)
9.	Польща	Угода між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення, підписана 18 травня 2012 року (не набула чинності)

ДОБРОВІЛЬНА УЧАСТЬ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Особи, які досягли 16-річного віку та не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, мають право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

За заявою особи територіальним органом Пенсійного фонду укладається з нею договір про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Особи, які уклали договір, беруть участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування протягом терміну, визначеного в договорі, але не менше одного року. Договором про добровільну участь може бути передбачена одноразова сплата застрахованою особою страхових внесків за попередні періоди. Розмір страхового внеску визначається укладеним договором, але не менше мінімального

страхового внеску. Розмір мінімального страхового внеску визначається шляхом множення мінімального розміру заробітної плати, установленої законом на той час, за який здійснюється розрахунок сум страхових внесків, на встановлений законом відсоток страхових внесків.

Порядок добровільної участі регулюється Інструкцією про порядок обчислення і сплати страхувальниками та застрахованими особами внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування до Пенсійного фонду України, затвердженою постановою правління Пенсійного фонду України від 19.12.2003 № 21.

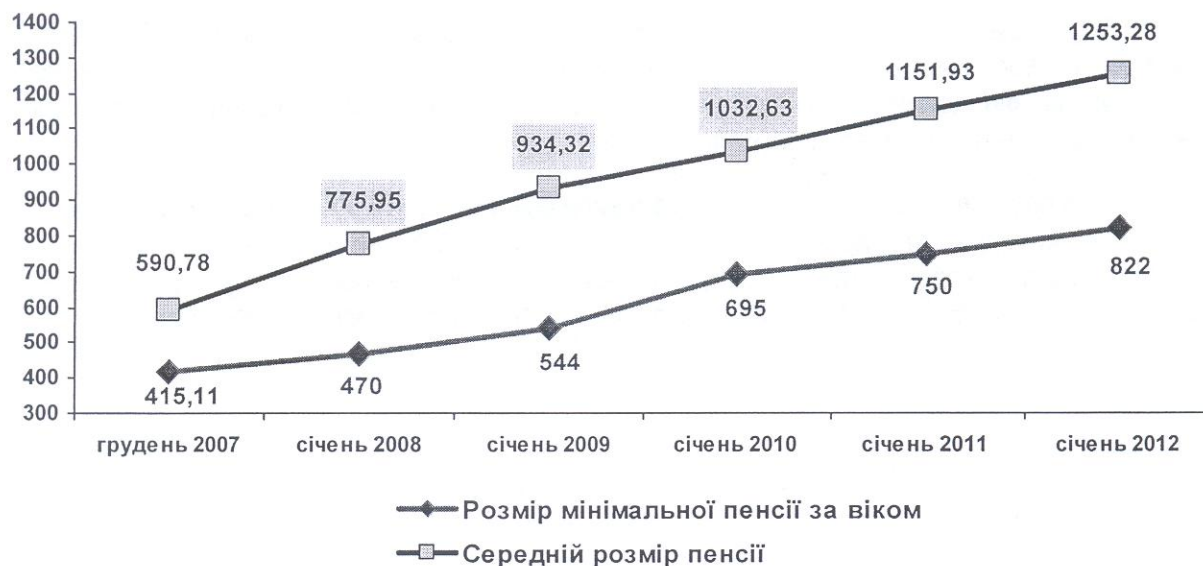
Для спрощення механізму добровільної участі у державному пенсійному страхуванні громадян України, які працюють за межами України, постановою правління Пенсійного фонду України від 10.03.2009 р. №10-1 затверджено Порядок добровільної участі у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування громадян України, які працюють за межами України.

Цим Порядком визначено умови добровільної участі зазначених осіб у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та їх право на пенсійне забезпечення; особливості укладення договору про добровільну участь; механізм встановлення розмірів страхових внесків, механізм сплати страхових внесків та їх облік.

Особи, які працюють за межами України і виявили бажання брати добровільну участь у пенсійному страхуванні, можуть подати заяву органам Пенсійного фонду України за місцем проживання, через мережу Інтернет або через Контакт – центр Пенсійного фонду, а також можуть розпочати сплату страхових внесків та укласти договір у строк не пізніше 1 року з дати здійснення першого платежу.

Законом України „Про Державний бюджет України на 2012 рік” передбачено поетапне збільшення прожиткового мінімуму 5 разів: з січня, з квітня, з липня, з жовтня та з грудня. При прогнозованому індексі інфляції 107,9 % (грудень 2012 року до грудня 2011 року) прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність, до кінця 2012 року підвищиться на 10,5 відсотка (з 800 до 884 грн.).

Відновлення диференціації пенсій

На виконання соціальних ініціатив Президента України та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2012 № 327 “Про підвищення рівня соціального захисту населення” органи Пенсійного фонду провели перерахунки пенсій 12,9 млн. пенсіонерів, або 94,2 % від загальної кількості одержувачів пенсій.

Проведено перерахунки пенсій 8072,8 тис. пенсіонерам, призначених відповідно до законів України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб” (для військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей) шляхом осучаснення по середній заробітній платі за 2007 рік – відповідно 1351,12 грн. та 1197,91 грн.

До пенсій, які не підлягали осучасненню, встановлено підвищення у розмірах:

для пенсіонерів, які отримують трудові пенсії та мають необхідний страховий стаж (жінки – 20 років, чоловіки – 25), не менше 100 грн. (4279,80 тис. осіб);

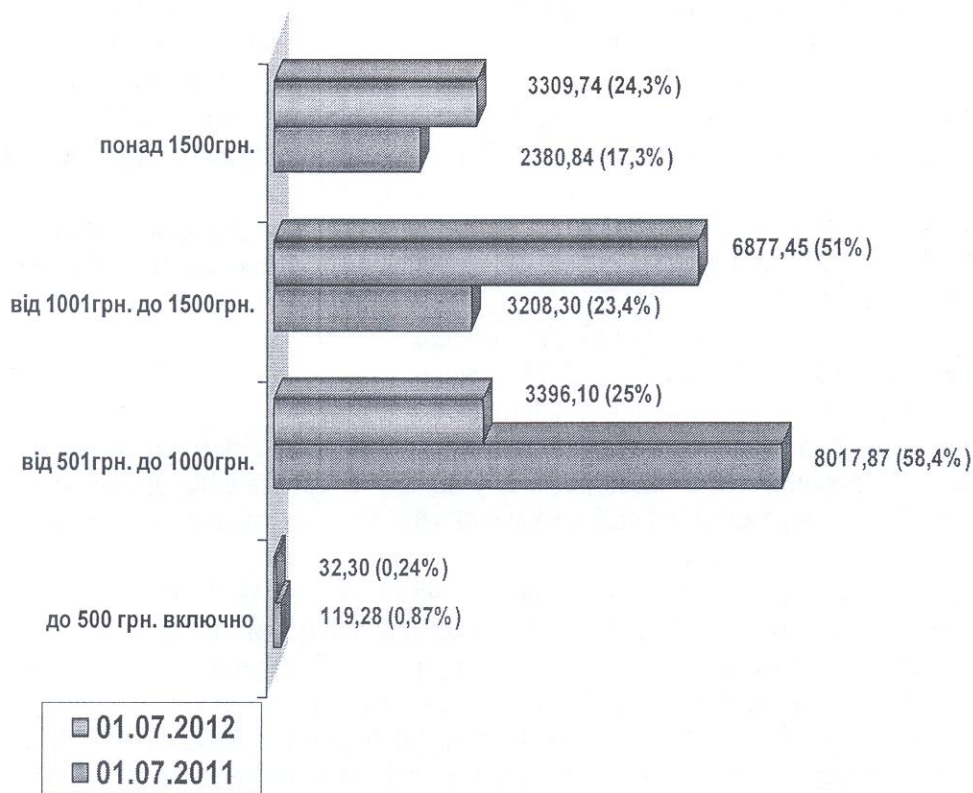
для пенсіонерів, які отримують трудові пенсії, але не мають необхідного страхового стажу (жінки – 20 років, чоловіки – 25), – не менше 50 грн. (390 тис. осіб);

для пенсіонерів, які отримують соціальні пенсії – не менше 30 грн. (142 тис. осіб).

Відбулися зміни у розподілі пенсіонерів за розмірами одержуваних пенсій, а саме у 1,4 рази збільшилась чисельність пенсіонерів розмір пенсії у яких перевищив понад 1 500 грн. та в два рази – від 1001 до 1500 грн.

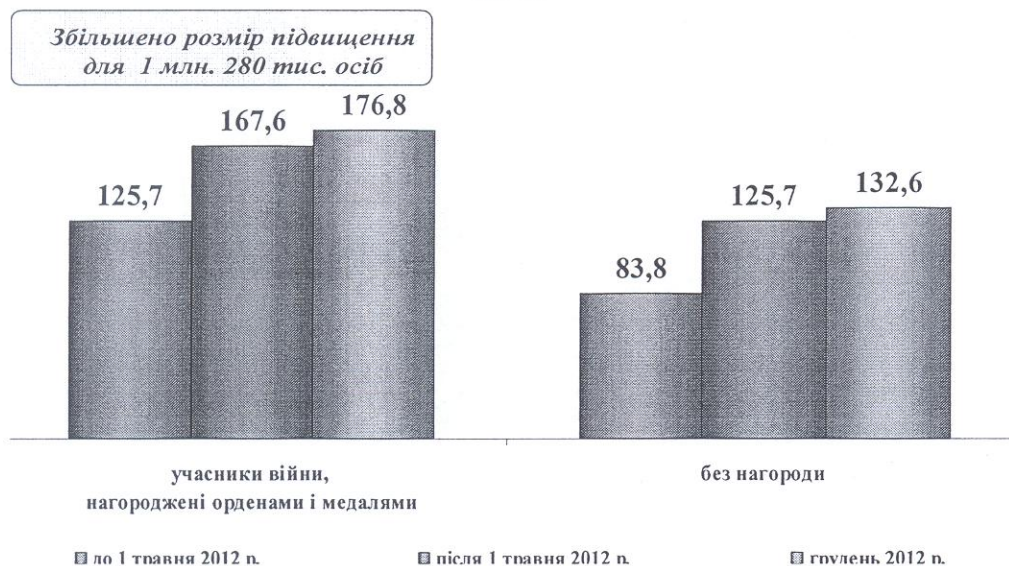
Розподіл пенсіонерів за розмірами пенсій

(тис. осіб.)

З 1 травня 2012 року збільшено розмір підвищень до пенсій 1280 тис. учасників війни та колишніх в'язнів концтаборів, які вони отримують відповідно до законів України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" та "Про жертви нацистських переслідувань"

Підвищення пенсійних виплат учасникам війни (грн.)

Розмір підвищень 176 тис. членів сімей померлих інвалідів війни збільшено на 117,32 грн.

З 1 липня 2012 року, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2012 № 355 "Про збільшення розмірів пенсій, призначених відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення"

осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб", здійснено перший етап підвищення пенсій, призначених до вказаної дати відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб", крім пенсій військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей, на 11 відсотків основного розміру пенсій. Майже 586 тис. пенсіонерів отримали підвищені розміри пенсій, в тому числі 38,4 тис. інвалідів війни.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1210 "Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", яка набрала чинності 1 січня 2012 року, передбачено, зокрема, проведення перерахунку державних пенсій учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС шляхом осучаснення заробітку, отриманого за роботу в зоні відчуження, із застосуванням показника середньої заробітної плати по Україні за 2006 рік.

На виконання зазначеної постанови органами Пенсійного фонду України проведені перерахунки пенсій.

Перерахунок пенсій проведено 51,1 тис. інвалідам-учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. В результаті середній розмір пенсії збільшився з 1803,13 грн. (станом на грудень 2011 року) до 4164,74 грн.,

для інвалідів I групи з 2213,26 грн. до 5474,57 гривень;

для інвалідів II групи з 1964,03 грн. до 4778,95 гривень;

для інвалідів III групи з 1513,71 грн. до 2972,8 гривень.

Перерахунок пенсій проведено понад 29 тис. інвалідам, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою, у зв'язку зі зростанням прожиткового мінімуму. Середній розмір пенсії зазначеній категорії осіб збільшено з 872,51 грн. (станом на грудень 2011 року) до 1024,79 грн. (станом на січень 2012 року).

Довідково. У 2010 році розмір пенсії інвалідів-учасників ліквідації на Чорнобильській АЕС становив 1799,56 грн. для I групи; 1846,19 для II групи; 1142,76 для III групи інвалідності.

З метою реалізації нових соціальних ініціатив Президента України, 5 квітня поточного року Урядом прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 293 „Про внесення змін до пункту 5 постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 № 1381", відповідно до якої підвищені на 220 % у 2012 році розміри щорічної разової грошової допомоги до 5 травня інвалідам війни та особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною.

В результаті 166 тис. 145 інвалідів війни одержали у 2012 році збільшені розміри разової грошової допомоги до 5 травня:

- I групи – 42 тис. 635 осіб – з 1200 до 2200 грн.;

- II групи – 81 тис. 875 особи – з 1020 до 1920 грн.;

- III групи – 41 тис. 635 осіб – з 920 до 1720 гривень.

Показники чисельності пенсіонерів за видами та розмірами пенсій

Чисельність пенсіонерів усіх категорій, які знаходяться на обліку в органах Пенсійного фонду, та розмір призначених пенсій по регіонах станом на 1 січня 2012 року

Область	Чисельність пенсіонерів, осіб	Середні розміри призначених пенсій з врахуванням цільової допомоги, грн.	Середньо-місячна заробітна плата за січень 2012 р. (брутто), грн.	Середньо-місячна заробітна плата за січень 2012 р. (нетто), грн.	Розмір пенсії в % до середньо-місячної заробітної плати (брутто) за січень 2012 р.	Розмір пенсії в % до середньо-місячної заробітної плати (нетто) за січень 2012 р.
АР Крим	564227	1188,66	2348	2008,13	50,6	59,2
Вінницька	522398	1097,64	2144	1833,66	51,2	59,9
Волинська	287875	1104,88	2062	1763,53	53,6	62,7
Дніпропетровська	1036514	1332,76	2860	2446,02	46,6	54,5
Донецька	1429001	1488,10	3151	2694,89	47,2	55,2
Житомирська	419228	1128,10	2096	1792,60	53,8	62,9
Закарпатська	297061	1071,55	2075	1774,64	51,6	60,4
Запорізька	558803	1279,57	2653	2268,98	48,2	56,4
Івано-Франківська	375501	1115,74	2288	1956,81	48,8	57,0
Київська	568989	1263,70	2829	2419,50	44,7	52,2
Кіровоградська	316056	1125,02	2155	1843,06	52,2	61,0
Луганська	750752	1443,62	2842	2430,62	50,8	59,4
Львівська	719435	1151,95	2276	1946,55	50,6	59,2
Миколаївська	350059	1177,32	2503	2140,69	47,0	55,0
Одеська	660378	1201,80	2553	2183,45	47,1	55,0
Полтавська	476815	1193,78	2659	2274,11	44,9	52,5
Рівненська	317720	1110,46	2232	1908,92	49,8	58,2
Сумська	371383	1140,22	2235	1911,48	51,0	59,7
Тернопільська	312873	1035,06	1941	1660,04	53,3	62,4
Харківська	819004	1223,55	2423	2072,27	50,5	59,0
Херсонська	314801	1112,43	2018	1725,89	55,1	64,5
Хмельницька	430736	1100,63	2122	1814,84	51,9	60,6
Черкаська	430114	1136,64	2228	1905,50	51,0	59,7
Чернівецька	242166	1072,27	2067	1767,80	51,9	60,7
Чернігівська	380362	1142,17	2039	1743,85	56,0	65,5
м. Київ	747576	1722,83	4148	3547,58	41,5	48,6
м. Севастополь	120689	1376,54	2587	2212,53	53,2	62,2
Всього по Україні	13820516	1253,28	2722	2327,99	46,0	53,8

**Чисельність
військових пенсіонерів, які знаходяться на обліку в органах Пенсійного фонду України, та розмір
призначених пенсій по регіонах станом на 01.01.2012 р.**

Область	Чисельність пенсіонерів, осіб	Середні розміри призначених пенсій з врахуванням цільової допомоги, грн.
АР Крим	34 083	1 844,31
Вінницька	20 943	1 850,28
Волинська	11 650	1 776,94
Дніпропетровська	39 535	1 782,94
Донецька	32 893	1 761,35
Житомирська	24 849	1 750,62
Закарпатська	9 888	1 842,96
Запорізька	21 730	1 791,27
Івано-Франківська	10 237	1 841,48
Київська	24 904	1 838,73
Кіровоградська	11 727	1 727,25
Луганська	20 932	1 799,71
Львівська	29 500	1 868,25
Миколаївська	20 508	1 754,93
Одеська	41 688	1 940,00
Полтавська	21 224	1 788,55
Рівненська	10 702	1 836,47
Сумська	15 473	1 740,03
Тернопільська	7 584	1 757,27
Харківська	43 101	1 852,46
Херсонська	11 546	1 841,11
Хмельницька	21 858	1 746,59
Черкаська	15 702	1 836,23
Чернівецька	8 036	1 823,52
Чернігівська	19 119	1 843,33
м. Київ	66 331	2 567,90
м. Севастополь	18 957	1 839,90
Всього по Україні	614 700	1 898,51

Середній розмір пенсії

№ п/п	Вид пенсії	Середній розмір пенсії								
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Рік Пенсії за віком	194,25	323,82	417,70	496,98	796,68	942,73	1039,57	1156,04	1252,41
2.	Пенсії по інвалідності	170,92	305,16	393,17	435,81	624,52	780,67	884,55	1033,80	1164,34
3.	Пенсії у зв'язку з втратою годувальника	120,20	262,94	302,77	339,28	514,47	696,63	807,94	940,00	1053,80
4.	Пенсії за вислугу років	211,18	334,34	443,87	551,34	759,10	945,03	1676,30	1719,06	1795,21
5.	Соціальні пенсії	62,62	266,23	339,62	316,32	369,34	537,97	620,58	744,75	818,05
Довідково: середній заробіток станом на січень відповідного року, грн.		499,66	640,86	864,91	1111,90	1521,39	1665,00	1916,00	2297	2722

Структура чисельності пенсіонерів та динаміка її зміни протягом 1971-2011 років (станом на 1 січня)

Категорії	Чисельність осіб								Співвідношення до чисельності пенсіонерів за віком та вислугою років (%)								Питома вага в загальній чисельності пенсіонерів (%)							
	1971	1990	2004	2008	2009	2010	2011	2012	1971	1990	2004	2008	2009	2010	2011	2012	1971	1990	2004	2008	2009	2010	2011	2012
1. Отримують пенсію в органах Пенсійного фонду України за всіма законам України (крім військових пенсій)																								
Всього пенсіонерів, із них:	7668647	11853818	13769423	13209236	13135200	13110414	13128448	13205816											100	100	100	100	100	100
– чорнобильці			825960	814361	816063	819161	825936	835830											5,99	6,17	6,21	6,25	6,29	6,33
– безробітні			347774	401673	392446	383715	375329	369825											2,52	3,04	2,99	2,99	2,86	2,8
2. Отримують пенсію відповідно до Закону України “Про загальнообов’язков е державне пенсійне страхування” та “Про пенсійне забезпечення” *	7668647	11853818	13404232	12828199	12772902	12749887	12764971	12825713									100	100	97,3	97,1	97,2	97,25	97,23	97,12
Із них:																								
пенсіонери за віком і за вислугу років:	5487522	9661414	10356282	10590797	10549648	10553447	10577236	10619209	100	100	100	100	100	100	100	100	71,56	81,50	75,2	80,2	80,3	80,5	80,57	80,4
пенсіонери по інвалідності	1301802	1188366	1772344	1360730	1348046	1319482	1318638	1345869			15,47	12,8	12,78	12,50	12,47	12,67	16,98	10,03	12,49	10,3	10,26	10,06	10,04	10,19
пенсіонери у зв'язку з втратою годувальника	740771	757927	877242	664090	686051	705359	711489	714251			8,38	6,2	6,5	6,7	6,73	6,73	9,66	6,39	6,76	5,0	5,2	5,4	5,42	5,41
одержувачі соціальних пенсій	21863	6494	398364	212582	189157	171599	157608	146384			0,27	2,0	1,79	1,63	1,49	1,38	0,29	0,05	0,22	1,6	1,4	1,3	1,2	1,11
3. Отримують пенсії за іншими законами	116689	239617	365191	381037	362298	360527	363477	380103			3,5	3,6	3,43	3,42	3,44	3,58	1,52	2,02	2,65	2,9	2,8	2,74	2,77	2,88

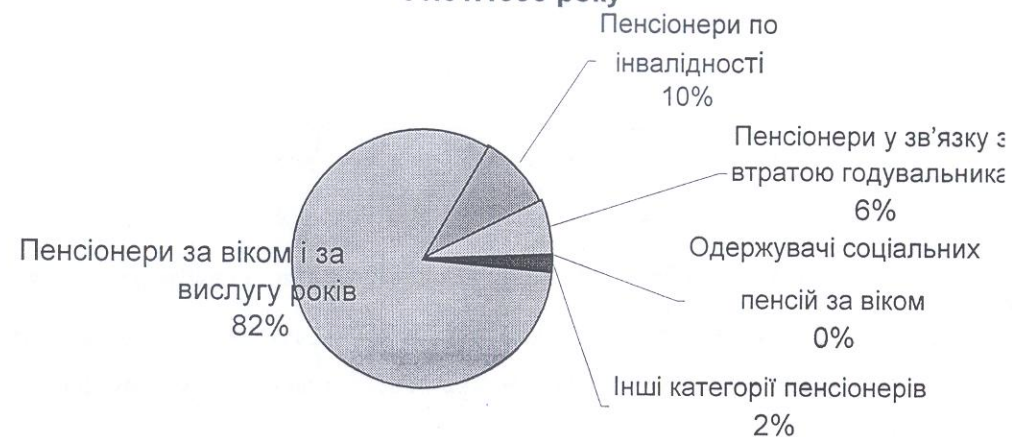
*- в 1971 і 1990 роках зазначені одержувачі державних пенсій

Структура одержувачів пенсій за видами пенсій у 1971, 1990 та 2007, 2012 рр.

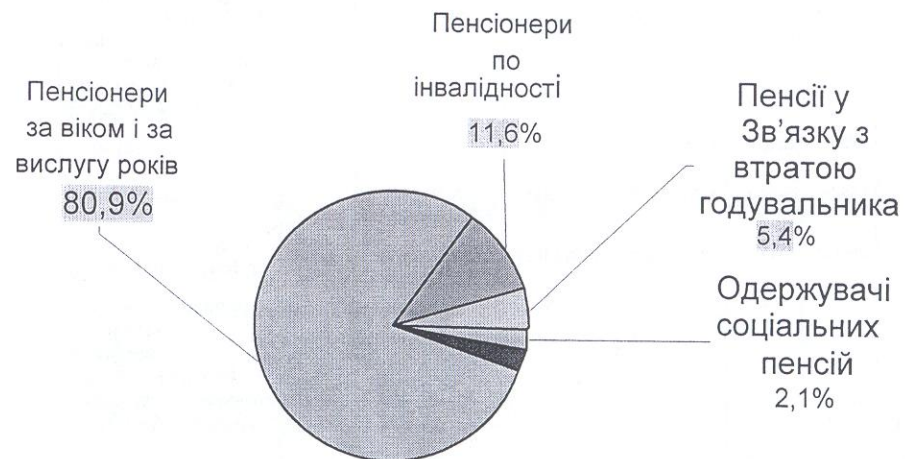
01.01.1971 року

01.01.1990 року

01.01.2007 року

01.01.2012 року

**Розподіл чисельності пенсіонерів за видами пенсійних програм
станом на 1 січня відповідного року (крім військових)**

Назва закону	Чисельність пенсіонерів, осіб								Відсоток від загальної чисельності для кожного року							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Загальна чисельність пенсіонерів, у тому числі:	13489716	13449493	13321042	13209236	13135200	13110414	13128448	13205816	100	100	100	100	100	100	100	100
1. "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	12640290	12702906	12601018	12563826	12533984	12527813	12557159	12629886	93,70	94,45	94,59	95,11	95,42	95,56	95,65	95,64
2. За іншими законами, всього :	848817	745931	719248	644301	599983	581232	569748	574159	6,30	5,55	5,41	4,88	4,57	4,43	4,34	4,35
"Про пенсійне забезпечення"	534448	430309	339843	264373	238918	222074	207812	195827	3,96	3,20	2,55	2,00	1,82	1,69	1,58	1,48
"Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб"(строкова служба)	90267	83089	116387	106020	84120	74177	66722	61050	0,67	0,62	0,87	0,80	0,64	0,57	0,51	0,46
"Про державну службу"	65183	71839	82384	89175	96580	104484	112909	121867	0,48	0,53	0,62	0,68	0,74	0,80	0,86	0,92
"Про прокуратуру"	4136	4397	4737	4981	5222	5474	5805	6081	0,037	0,033	0,036	0,038	0,04	0,04	0,04	0,05
Положення про помічника-консультанта народного депутата	555	609	722	750	770	798	808	801	0,0041	0,0045	0,0054	0,0057	0,006	0,01	0,006	0,006
"Про статус суддів"	6	9	58	1002	1016	1035	1140	1394	0,00004	0,00007	0,0004	0,008	0,008	0,01	0,009	0,011
"Про судову експертизу"	152	207	223	243	230	242	251	222	0,0011	0,0015	0,0017	0,0018	0,002	0,002	0,002	0,002
"Про наукову і науково-технічну діяльність"	76133	79111	81786	84294	79862	76514	75035	74061	0,56	0,58	0,61	0,64	0,61	0,58	0,57	0,56
"Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів"	2865	3042	3355	3618	3801	3959	4125	4217	0,021	0,023	0,025	0,027	0,03	0,03	0,03	0,03
"Про службу в органах місцевого самоврядування"	3836	5600	8559	10494	12796	15640	18984	22136	0,028	0,042	0,064	0,079	0,097	0,12	0,14	0,17
"Про Національний банк України"	204	325	468	645	765	889	1038	1233	0,0015	0,002	0,003	0,005	0,006	0,01	0,008	0,009
"Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"	71032	67394	80726	78706	75903	75946	75119	85270	0,52	0,50	0,61	0,59	0,58	0,58	0,57	0,65

**Чисельність пенсіонерів, які одержують пенсії
відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення", а з 01.01.2004 року – до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне
страхування" за видами пенсій, станом на 1 січня відповідного року**

№	Вид пенсії	Чисельність пенсіонерів, осіб									Відсоток від загальної чисельності для кожного року										Відсоток до попереднього року						
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011
1	Пенсії за віком	10177112	10223040	10446075	10411631	10416916	10379686	10384308	10393438	10424061	75,9	77,6	79,5	80,5	81,2	81,3	81,4	81,4	81,3	100,4	102,2	99,7	100,1	99,6	100,0	100,1	100,3
2	Пенсії по інвалідності	1772348	1622892	1428075	1373772	1360730	1348046	1319482	1318638	1345869	13,2	12,3	10,8	10,6	10,6	10,6	10,3	10,3	10,5	91,6	88,0	96,2	99,1	99,1	97,9	99,9	102,1
	із них пенсії:																										
	від загального захворювання	1702294	1564996	1375884	1325770	1315773	1305048	1278447	1279425	1307933	12,7	11,8	10,4	10,2	10,3	10,2	10,0	10,0	10,2	91,9	87,9	96,4	99,2	99,2	98,0	100	102,2
	від трудового каліцтва і проф. захворювання	70054	57896	52191	48002	44957	42998	41035	39213	37936	0,52	0,44	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	82,6	90,1	92,0	93,7	95,6	95,4	95,6	96,7
3	Пенсії у зв'язку з втратою годувальника	877238	757823	699711	676822	664090	686051	705359	711489	714251	6,5	5,7	5,3	5,2	5,2	5,4	5,5	5,6	5,6	86,4	92,3	96,7	98,1	103,3	102,8	100,9	100,4
4	Пенсії за вислугу років	179170	181351	189708	194389	173881	169962	169139	183798	195148	1,34	1,4	1,4	1,5	1,4	1,3	1,3	1,4	1,5	101,2	104,6	102,5	89,5	97,7	99,5	108,7	106,2
5	Соціальні пенсії	398364	389632	369646	284247	212582	189157	171599	157608	146384	3,0	2,9	2,8	2,2	1,7	1,5	1,3	1,2	1,1	97,8	94,9	76,9	74,8	89,0	90,7	91,8	92,8
	Всього отримують пенсії	13404232	13174738	13133215	12940861	12828199	12772902	12749887	12764971	12825713	100	100	100	100	100	100	100	100	100	98,3	99,7	98,5	99,1	99,6	99,8	100,1	100,5

Структура пенсій по інвалідності від професійного захворювання і трудового каліцтва станом на 1 січня відповідного року

Категорія інвалідності	Чисельність, осіб									% від загальної чисельності пенсіонерів за інвалідністю									у % до минулого року							
Рік	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2005/ 2004	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011
Всього інвалідів від професійного захворювання і трудового каліцтва, з них																										
I групи	70054	57896	52191	48002	44957	42998	41035	39213	37936	2,79	2,44	2,17	2,032	1,91	1,83	1,76	1,68	1,59	82,6	90,1	91,97	93,66	95,64	95,43	95,56	96,74
II групи	4416	3512	2636	2312	1949	1781	1694	1592	1553	0,18	0,15	0,11	0,10	0,08	0,08	0,07	0,07	0,07	79,5	75,1	87,7	84,30	91,38	95,12	93,98	97,58
III групи	14256	10872	8553	7432	6361	5984	5559	5201	4935	0,57	0,46	0,36	0,31	0,27	0,26	0,24	0,22	0,21	76,3	78,7	86,9	85,59	94,07	92,90	93,56	94,88
	51382	43512	41002	38258	36647	35233	33782	32420	31448	2,05	1,83	1,70	1,62	1,55	1,5	1,45	1,39	1,32	84,7	94,2	93,3	95,79	96,14	95,88	95,97	97,00
Всього інвалідів	2509351	2372953	2405551	2362399	2357463	2344835	2335137	2336654	2381384																	

Результати запровадження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування

Позитивним фактором запровадження єдиного внеску є збільшення власних доходів усіх фондів соціального страхування, зменшення обсягів звітності та перевірок платників.

За 2011 рік надійшло єдиного внеску 151,8 млрд. грн. Власні доходи фондів соціального страхування за 2011 рік зросли більш як на 17 %.

До бюджету Пенсійного фонду з усіх джерел фінансування за 2010 рік надійшло - 183,6 млрд. грн., в тому числі власних доходів – 119,3 млрд. грн, за 2011 рік надійшло -197,6 млрд. грн., в тому числі власних доходів 139,2 млрд. грн. Зростання власних доходів до 2010 року 19,9 млрд. грн., або 16,6 %.

За перше півріччя 2012 року за оперативними даними з усіх джерел фінансування надійшло 106,3 млрд. грн., в тому числі власних доходів – 75,8 млрд. гривень. Зростання власних доходів до I півріччя 2011 року – 9,8 млрд. грн., або 14,9%.

З метою удосконалення сплати єдиного внеску Пенсійним фондом України розроблено проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо сплати єдиного внеску» (знаходиться на розгляді у Верховній Раді України, реєстр. № 10671), яким передбачено сплату внеску одним платіжним дорученням на один рахунок, що в свою чергу спростить процедуру сплати та зменшить витрати підприємств на його перерахування.

Перед Пенсійним фондом України про суми нарахованого єдиного внеску протягом I півріччя 2012 року щомісячно звітувались понад 650 тис. страхувальників (платників єдиного внеску), їх звітність охоплює більш як 14 млн. застрахованих осіб. Станом на липень 2012 року зафіксоване чергове зростання новітньої електронної форми звітування перед Пенсійним фондом України. Звіти в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису до Пенсійного фонду України подали 230 тис. страхувальників, що становить 35,4% від їх загальної кількості та на 8,5% більше проти 2011 року, що свідчить про подальше вдосконалення форм роботи Фонду, уніфікацію та спрощення обслуговування клієнтів Фонду, популяризацію серед платників єдиного внеску сучасних засобів електронного документообігу.

З метою удосконалення прийому та обслуговування осіб, які звертаються до органів Пенсійного фонду України, у підвідомчих управліннях Фонду створені структурні підрозділи, які працюють за принципом "Єдине вікно". Всього по системі налічується 196 таких приймалень, у тому числі 65 - в обласних центрах.

Статті надходжень та видатків Пенсійного фонду України
(тис. гривень)

	Виконано у 2010 році	Виконано у 2011 році	Затверджено бюджет ПФУ на 2012 рік
Залишок коштів на початок року	2 226 653,6	2 199 681,2	2 199 700
Доходи:			
власні надходження, усього	119 342 737,6	139 055 613,4	163 634 914,2
у тому числі:			
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	115 874 812,2 ¹	135 565 293,6	159 118 596,7
інші надходження	1 836 149,1	1 340 413,6	1 229 060,9
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України	46 999,9	32 614,8	35 000
кошти на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується за рахунок небюджетних підприємств та установ	25 937	32 079,1	30 688
кошти підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам, зайнятим на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1	1 522 130	2 045 650,2	3 180 815,7
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	36 709,4	39 562	40 752,9
Усього власних надходжень з урахуванням залишку	121 569 391,2	141 255 294,5	165 834 614,2
кошти Державного бюджету України , усього	64 086 500,1	58 317 154,3	64 494 147,0
у тому числі:			
дотація на виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	33 124 561,4	40 562 100,5	49 170 216,7
кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	24 405,6	90 636,4	154 842,9
кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	111 571,2	90 187,5	479 839,5
Позичка на покриття касових розривів	7 880 546,3	12 355 924,7	0,0
Усього доходів з урахуванням залишку	193 672 414,4	212 109 197,1	230 963 443,6

¹В Обов'язкові внески підприємств, установ та організацій; громадян; від платників, що працюють у галузі сільського господарства; від військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб; від платників, що обрали спрощену систему оподаткування

Виконано у 2010
році

Виконано у 2011
році

Затверджено
бюджет ПФУ на
2012 рік

Видатки:

за рахунок власних надходжень, усього	154 754 863,7	163 801 927	184 350 393,2
у тому числі на:			
пенсійне забезпечення осіб, пенсія яким призначена згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	144 805 345,3	156 767 045,4	171 659 611
за рахунок коштів Державного бюджету України , усього	36 296 118,2	46 400 204	43 778 668
у тому числі на:			
виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	36 296 118,2	46 400 204	43 778 668
за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	25 256,7	92 861,7	154 842,9
за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	396 494,6	419 403,5	479 839,5
Усього видатків	191 472 733,2	210 714 396,2	228 763 743,6
Залишок коштів на кінець року	2 199 681,2	1 394 800,9	2 199 700

Система недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) становить третій рівень системи пенсійного забезпечення в Україні. Її розбудова здійснюється починаючи з 2004 року після набрання чинності Законом України “Про недержавне пенсійне забезпечення”. Основу такої системи складають недержавні пенсійні фонди.

Станом на 31.03.12 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 97 недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ) та 40 адміністраторів НПФ.

Система недержавного пенсійного забезпечення протягом останніх років розвивається досить динамічно. Основні показники діяльності НПФ та темпи їх приросту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Динаміка основних показників діяльності
недержавних пенсійних фондів**

Недержавні пенсійні фонди	2009	2010	2011	1 кв. 2012	Темпи приросту, %	
					2011/2010	1 кв.2011/ 2012
Загальна кількість укладених пенсійних контрактів (тис. шт.)	62,5	69,7	75,0	74,6	7,6	-0,5
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	497,1	569,2	594,6	586,6	4,5	-1,3
Загальні активи НПФ (млн. грн.)	857,9	1 144,3	1 386,9	1 467,2	21,2	5,8
Пенсійні внески (млн. грн.), у т.ч.	754,6	925,4	1 102,0	1 151,3	19,1	4,5
- від фізичних осіб	31,8	40,7	50,6	53,0	24,3	4,7
- від юридичних осіб	722,7	884,6	1 051,2	1 098,1	18,8	4,5
- від фізичних осіб-підприємців	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0
Пенсійні виплати (млн. грн.)	90,1	158,2	208,9	219,5	32,0	5,1
Кількість осіб, що отримали/ отримують пенсійні виплати (тис. осіб)	28,1	47,8	63,1	65,3	32,0	3,5
Сума інвестиційного доходу (млн. грн.)	236,7	433,0	559,9	513,0	29,3	-8,4
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів (млн. грн.)	47,1	64,6	86,6 ²	91,1	34,1	5,2

Станом на 31.03.12 адміністраторами недержавних пенсійних фондів було **укладено 74 572 пенсійних контрактів з 61 231 вкладниками**, з яких 2 385 вкладників, або 3,9%, – юридичні особи та фізичні особи – підприємці, що сплачують пенсійні внески за учасників, на яких припадає 1 098,3 млн. грн. пенсійних внесків (95,4% від загального обсягу пенсійних внесків за системою НПЗ), а 58 846 вкладників, або 96,1%, – фізичні особи, на яких припадає 4,6% загального обсягу пенсійних внесків.

² З урахуванням заборгованості з відшкодування нарахованих, але не здійснених оплат витрат пенсійного фонду

При цьому, порівняно з кінцем 2011 року кількість контрактів з юридичними особами зменшилася на 6,1%, а з фізичними особами зросла на 0,7% (рис.1).

Рис.1. Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів за 2009 – 2011 рр. та I квартал 2012 року

На кінець I кварталу 2012 року **кількість учасників НПФ** відповідно до укладених контрактів становила **586,6 тис.осіб**, протягом року вона зменшилася на 8 тис. осіб, або на 1,3% (рис. 2).

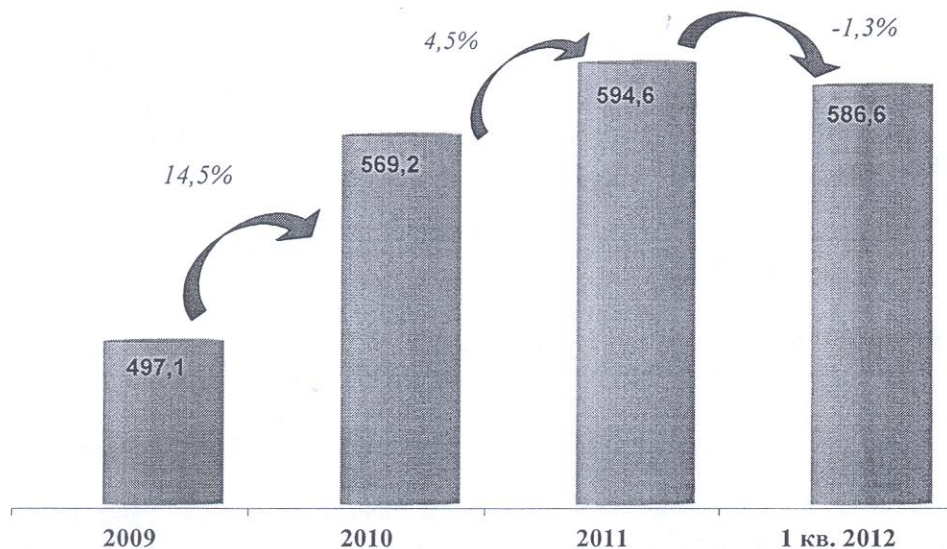

Рис. 2. Динаміка кількості учасників НПФ за 2009 – 2011 рр. та I квартал 2012 року (тис. осіб)

Станом на 31.03.12 серед учасників НПФ більшість становили особи віком від 25 до 50 років, а саме 64,4%. При цьому частка учасників НПФ віком від 50 до 60 років станом на 31.03.12 становила 23,5%. Частки учасників НПФ вікових груп старше 60 років та до 25 років станом на кінець I кварталу 2012 року становили, відповідно, 6,5% та 5,6% (рис. 3).

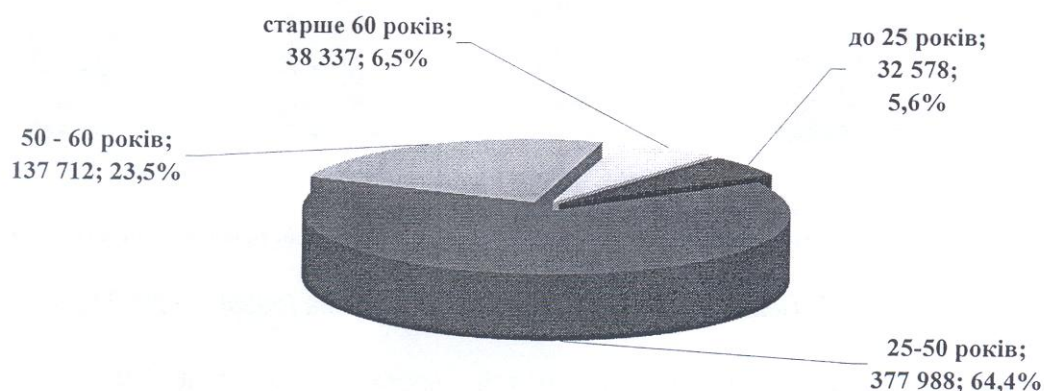

Рис.3. Розподіл учасників НПЗ за віковими групами станом на 31.03.12 (осіб)

На рисунку 4 відображено кількість учасників НПФ (у розрізі вікових груп та за статевою ознакою).

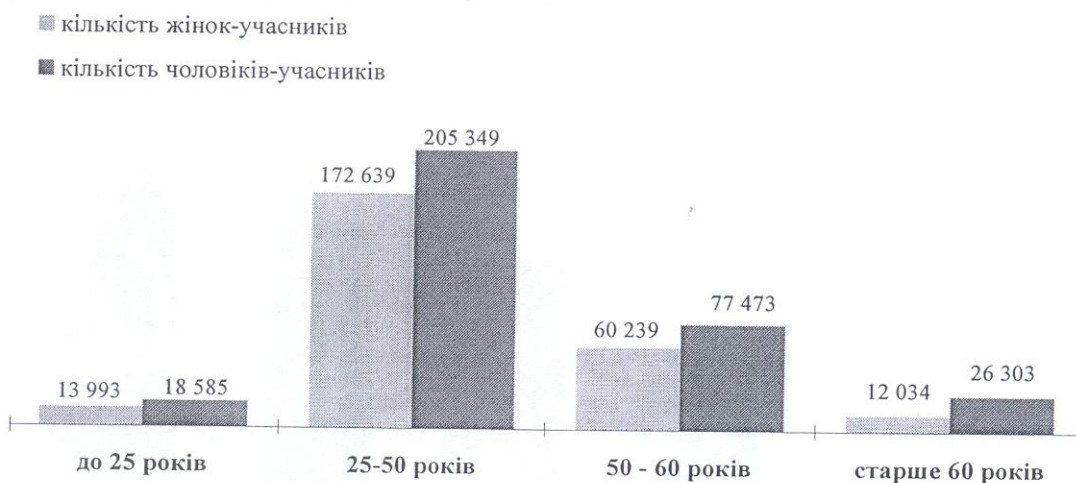

Рис.4. Кількість учасників за віковими групами станом на 31.03.12 (осіб)

Як видно з рисунка 4, серед учасників НПФ у розрізі всіх вікових груп більшість становлять чоловіки.

Пенсійні виплати станом на 31.03.12 становили **219,5 млн. грн.**, збільшившись за I квартал 2012 року на 5,1% (рис. 5).

Рис. 5. Пенсійні виплати за 2009 – 2011 рр. та I квартал 2012 року

Сукупно недержавними пенсійними фондами протягом I кварталу 2012 року було здійснено пенсійних виплат (одноразових та на визначений строк) **65,3 тис. учасникам**, тобто 11,1% учасників від їхньої загальної кількості отримали пенсійні виплати. Це зумовлено в першу чергу невеликою часткою учасників вікової групи старше 60 років.

Одним із основних якісних показників, які характеризують систему НПЗ, є сплачені **пенсійні внески**.

Аналізуючи динаміку сплачених пенсійних внесків, слід зазначити, що надходження пенсійних внесків за I квартал 2012 року збільшилися на 4,5% і на 31.03.12 становили **1 151,3 млн. грн.** (рис. 6).

Загальний обсяг активів, сформованих пенсійними фондами, станом на 31.03.12 становить **1 467,2 млн. грн.** Всього за I квартал 2012 року активи НПФ зросли на 5,8% (на 80,3 млн. грн.) (рис. 6).

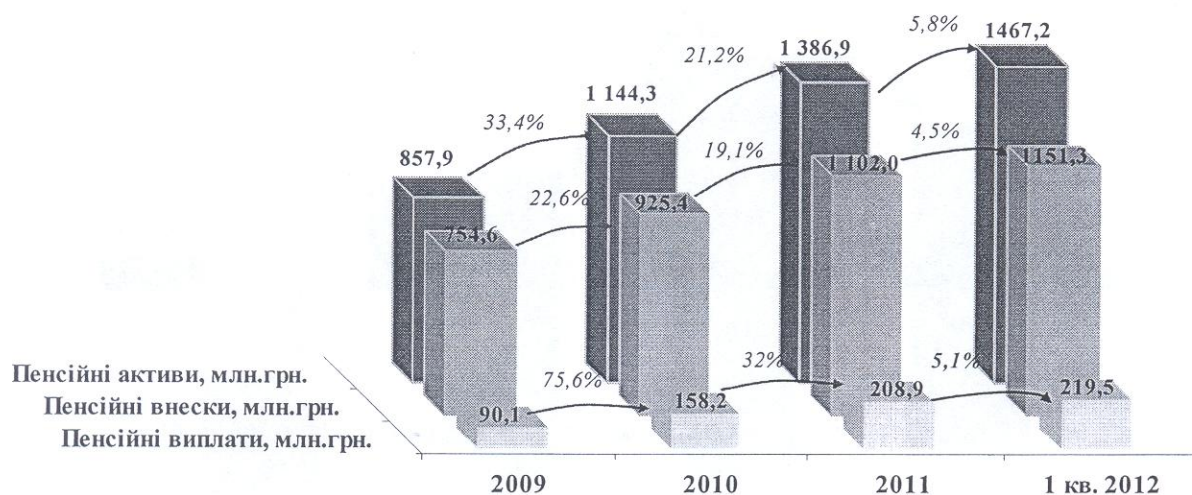

Рис. 6. Динаміка основних показників системи НПЗ за 2009 – 2011 рр. та I квартал 2012 року

Для НПФ властиво формувати портфель, до якого входять об'єкти інвестування з мінімальним ступенем ризику. Тому особливого значення набуває вибір інвестиційних інструментів, використовуючи які НПФ зможуть забезпечити захист грошових коштів населення від інфляційних процесів і при цьому отримувати визначений приріст капіталу.

За результатами I кварталу 2012 року переважними напрямками інвестування пенсійних активів стали депозити в банках (28,2% інвестованих активів), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (25,4%), акції українських емітентів (17,7%), цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (15,3%) (рис. 7).

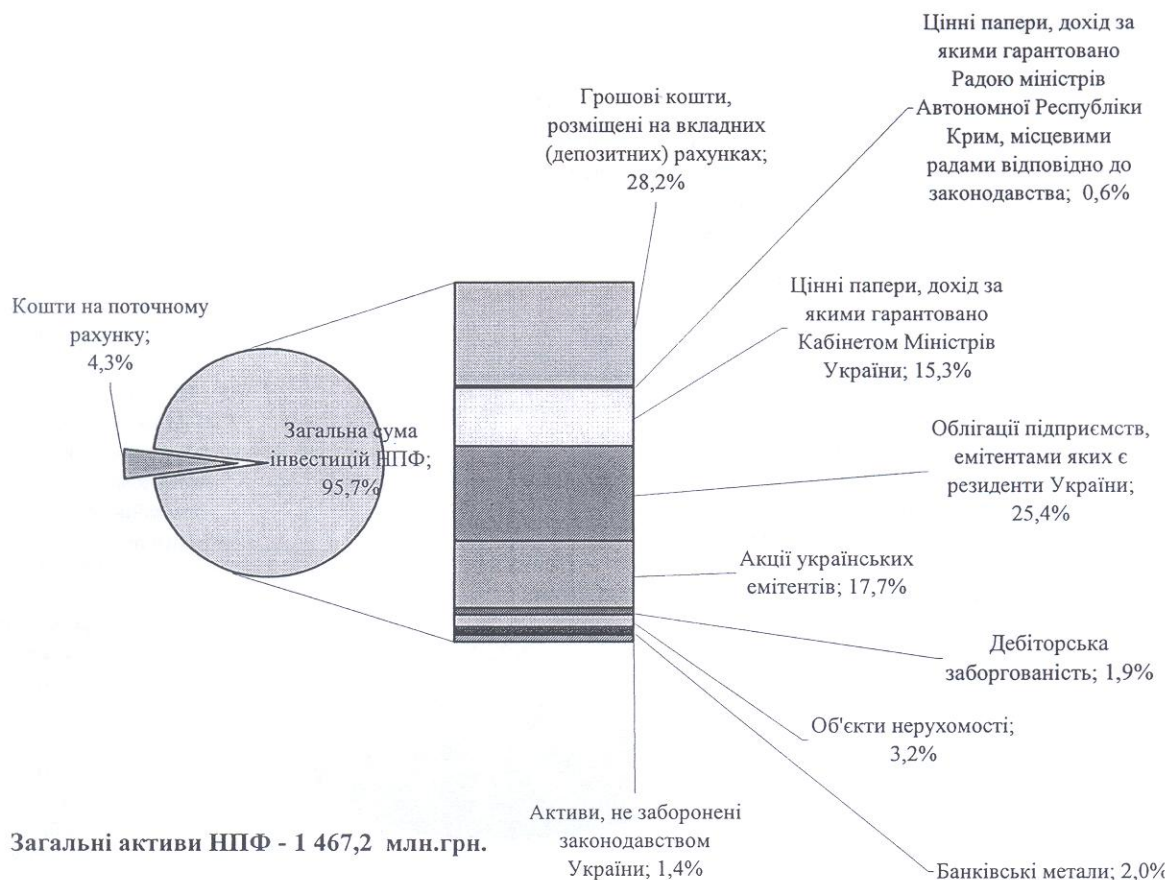

Рис. 7. Структура інвестованих пенсійних активів станом на 31.03.12

Метою інвестування пенсійних активів є, насамперед, збереження пенсійних заощаджень громадян. Тому стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ.

Загальна вартість **доходу, отриманого від інвестування пенсійних активів**, станом на 31.03.12 становила **513 млн. грн.**, або 44,6% від суми залучених внесків, зменшившись протягом I кварталу 2012 року на 46,9 млн. грн., або на 8,4%.

Витрати, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, станом на 31.03.12 зросли на 5,2% у порівнянні з кінцем 2011 року і в цілому за час існування пенсійних фондів становлять **91,1 млн. грн.**, або 6,2% від загальної суми активів НПФ (рис. 8).

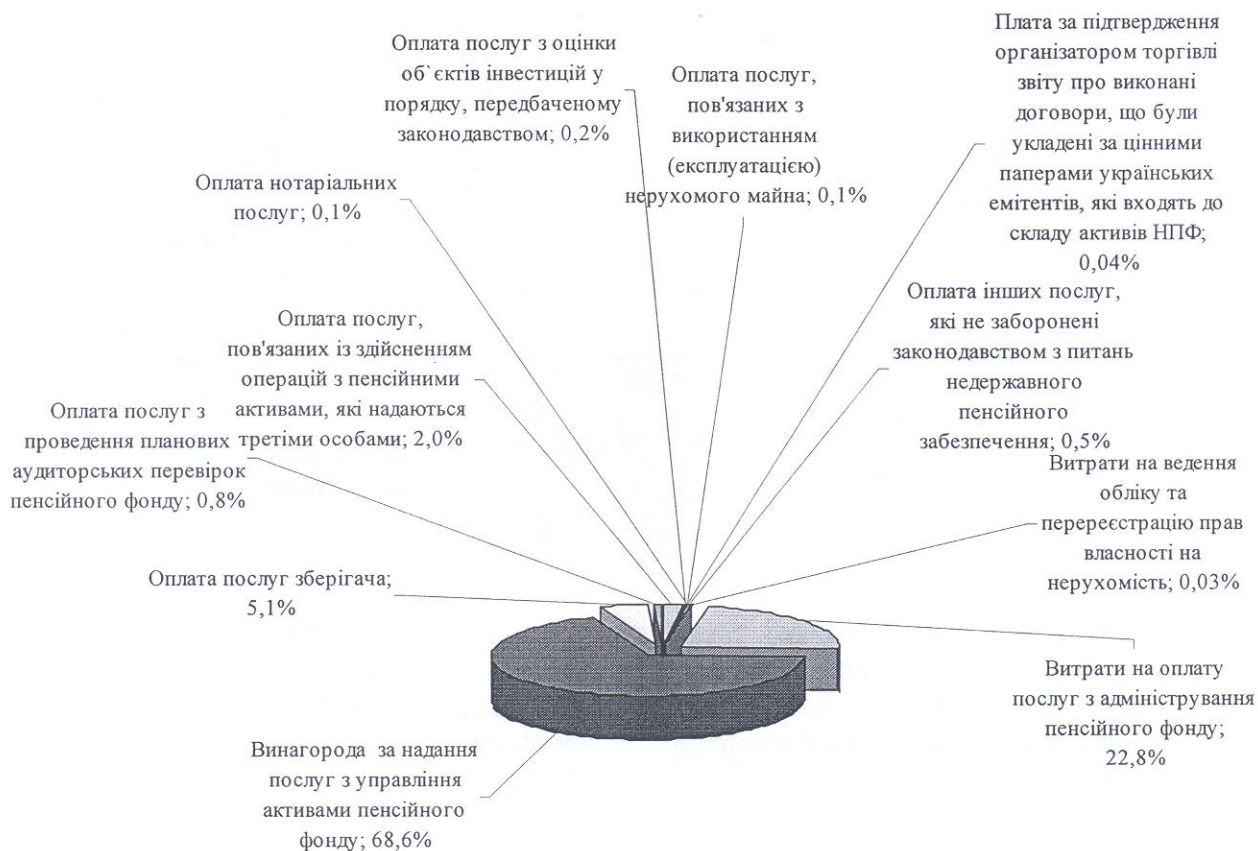

Рис. 8. Структура витрат, відшкодованих за рахунок активів НПФ, станом на 31.03.12

Основна частина витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, припадає на оплату послуг з управління активами недержавних пенсійних фондів – 68,6% від загальної суми витрат. Витрати на оплату послуг з адміністрування пенсійного фонду становили 22,8% від загальної суми витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів. Оплата послуг зберігача, який здійснює відповідальне зберігання активів пенсійного фонду, – 5,1% від загальної суми витрат.